

Darja Mandžuka, Osnovna šola Brežice

IZBOLJŠANJE BRALNE PISMENOSTI PRI UČENCIH, KATERIH MATERNI JEZIK JE ALBANŠČINA

Na Osnovni šoli Brežice se vsako leto povečuje število učencev, katerih materni jezik je albanščina. Večina teh otrok slabo obvlada slovenščino in na šoli smo jim namenili poseben pristop tudi z vključitvijo v program Opolnomočenje učencev za izboljševanje ravni bralne pismenosti. S tem smo jim želeli zagotoviti enako kakovostne izobraževalne možnosti kot vsem preostalim učencem šole.

Kot izvajalka tega programa sem v delo vključila albansko govoreče učence z zelo različnim predznanjem slovenščine. Želela sem jih motivirati in spodbuditi, da bi se čim prej naučili novega jezika, se tako lažje sporazumevali in vključevali v novo okolje, pa tudi bogatili svoje znanje.

V skupini smo oblikovali cilje, pravila in učne korake. Z različnimi metodami (dvogovor, pogovor, pripovedovanje, IKT itd.), oblikami (individualna, dvojice, skupinska) in tehnikami dela (slikopis, strip itd.), z upoštevanjem didaktičnih načel ter s primernim učnim gradivom (izbor ustreznih umetnostnih in neumetnostnih besedil, didaktičnih nalog, učbenikov) sem jih spodbujala pri učenju slovenščine. Z diferenciranimi nalogami sem pri njih razvijala vse štiri sporazumevalne dejavnosti: poslušanje, govorjenje, branje in pisanje. V pouk sem vključevala tudi njihov materni jezik (albanščino); skupaj smo oblikovali slovensko-albanski in albanško-slovenski slovar. Učno snov smo prepletali z vsemi predmetnimi področji in tudi tako sem povečevala njihovo motiviranost za učenje slovenskega jezika.

Z lastno aktivnostjo so odkrivali in preizkušali pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo. S takim načinom dela sem jim pomagala, da so bili motivirani za učenje jezika svojega novega okolja, tj. slovenščine; znanje in spretnosti iz maternega/albanskega jezika so prenašali na opismenjevanje v tujem/slovenskem jeziku, v katerem so se vse bolj sporazumevali in učili, obenem pa razvijali tudi svoj jezik in ga tako ohranjali kot pomembno vrednoto.

Pri delu nam je bila v veliko pomoč informacijsko-komunikacijska tehnologija. Ta je na vse udeležence (učence, učiteljico mentorico, razrednika, starše) delovala zelo motivacijsko. Računalnik (zlasti internet) smo smiselno in učinkovito uporabili kot pripomoček pri razumevanju in sporazumevanju tako v njihovem v maternem jeziku – albanščini – kot tudi v prvem tujem jeziku – slovenščini (slovarji, pisanje besedil, iskanje informacij, dopisovanje, skeniranje itd.); bil je dober motivator za aktivno učenje, sodobno možnost komuniciranja in medsebojno sodelovanje. Z njegovo pomočjo je bilo učenje učinkovitejše na različnih področjih otrokovega razvoja. Ob njem so se učenci

učili poslušati, govoriti, pisati in brati. S pomočjo interneta smo lahko učenje preselili iz učilnice v domače okolje in ga opravili v času, ki je vsem udeležencem bolj ustrejal (zunaj šole in urnika). Vse aktivnosti učencev in učitelja smo oblikovali in objavljali v spletni aplikaciji SIMOS.

Radi smo se zadrževali v šolski knjižnici, ki je informacijsko in kulturno središče šole; s kakovostnim knjižničnim gradivom in z njegovo dostopnostjo je naša knjižnica tako prispevala izjemno pomemben delež k razvoju bralne kulture posameznikov. Učenci so imeli na voljo najrazličnejšo literaturo, ob njej pa tudi računalnike z dostopom do interneta z več spletnimi iskalniki, spletno stranjo šolske knjižnice Osnovne šole Brežice (www.knjiznica.net), s knjižničnim katalogom in s povezavami do katalogov Knjižnice Brežice, Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani ter Virtualne knjižnice Slovenije COBISS.

Pri izvajanju programa so mi bile knjižnice in knjižničarke v povezavi z uporabo sodobne informacijsko-telekomunikacijske tehnologije v veliko pomoč; slednja nam je omogočala smotrni izbor knjižničnega gradiva, njegovo strokovno ureditev ter pristop do potrebnih informacij in njihovo posredovanje.

Šolski knjižničarki sem prosila, da sta učence seznanili s klasičnimi in elektronskimi viri. Predstavili sta jim knjižnične kataloge in jih motivirali, da so z velikim zanimanjem iskali informacije o literaturi, zapisane v slovenskem ali albanskem jeziku, v obeh elektronskih katalogih šolske knjižnice (www.knjiznica.net). Brskali so tudi po elektronskem katalogu Knjižnice Brežice (www.cobiss.si). Z velikim zanimanjem so iskali literaturo v obeh jezikih.

V elektronskem spletnem katalogu šolske knjižnice smo našli dve knjigi: »Vsak je lahko kdaj srečen« in »Dobro srce«, v spletnem katalogu Knjižnice Brežice pa smo zasledili še Pavčkovo zbirko pesmi v albanskem prevodu »Sonce in sončnice po vsem svetu«. Vzeli smo si čas in si ogledali vse tri knjige v fizični in elektronski obliki ter se odločili, da bomo gradili delo na zgodbi »Vsak je lahko kdaj srečen« avtorice Jane Bingham in »Dobro srce« avtorice Andreje Novšak.

Ob zaključku enoletnega dela smo z učenci pregledali zastavljene cilje in dosežke ter ugotovili, da smo večino načrtovanega realizirali. Z načrtnim in sistematičnim pristopom so učenci veliko pridobili, in sicer:

- obogatili, poglobili in utrdili so svoje znanje slovenščine, kar jim je pomagalo pri vsakodnevnem sporazumevanju in učenju,
- izboljšali so tehniko branja v slovenskem jeziku in razumevanje prebranega,

- izboljšali so računalniško in druge vrste pismenosti,
- vsak od njih je napredoval v lastnem tempu in z individualiziranim pristopom so posamezniki ob podpori in pomoči mentorice ves čas dosegali cilje v skladu s svojimi zmožnostmi,
- motivirani so bili za učenje,
- razvijali so vedoželjnost, domišljijo in ustvarjalnost,
- oblikovali so svoja stališča, jih primerjali z drugimi in si privzgajali vrednote,
- postajali so vse bolj odprti, sproščeni, z vedno manj zadrege pred govornim nastopom, igro vlog, sporazumevanjem s slovensko govorečimi sošolci itd.,
- navajali so se na samostojno učenje, aktivno sodelovanje in delo v skupini,
- izgrajevali so si boljšo samopodobo,
- z različnimi metodičnimi in didaktičnimi pristopi so spoznavali nove načine učenja.

Kot mentorica sem spodbujala in razvijala medkulturno komunikacijo med učenci. Sprejemala sem jih celostno,

poskušala sem se vživljati v vsakega posameznika, spremljati in razumeti njegovo počutje, stiske, strahove, mu omogočiti izraziti identiteto itd. Ves čas sem se trudila učencem zagotavljati takšno učno okolje, v katerem so lahko začetniki usvajali osnovno besedje in slovnične zakonitosti ter vse bolj sproščeno govorili v tujem jeziku, preostali pa so poglobljali, nadgrajevali in širili znanje. Gradila sem na spoštovanju njihovega maternega jezika in kulture, zato so se počutili še bolj sprejete in motivirane za delo. Presojali smo različna stališča do »drugračnih«, do njihovega sprejemanja in nesprejemanja in vedno bolj so se odpirali do sošolcev in vzgojiteljev ter se vključevali v novo okolje.

Različnost sem sprejemala in doživljala kot izziv in priložnost za priznavanje in dajanje enakih pravic vsem učencem. Vsi skupaj pa smo ugotovili, da nas jezikovna različnost bogati, saj ima vsak jezik svoje besedje, fraze, izgovarjavo, melodijo itd. Spodbujala sem jih, da so razvijali različne vrste pismenosti v skladu s sposobnostmi in zmožnostmi ter jih znali povezati in nadgraditi z učenjem učenja.

VIRI

- Motik, D., Veljić, I. (2007). Spoznavam tebe, sebe, nas. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Komac, M. (2007). Priseljenci: Študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.
- Hanuš, B. (2010). Jezikovne in kulturne ovire, ki vplivajo na opismenjevanje učencev priseljencev. V: *Sodobna pedagogika*, 1/2010, 122–135.
- Grosman, M. (2010). Kakšne pismenosti potrebujemo za 21. stoletje. V: *Sodobna pedagogika*, 1/2010, 16–27.